

Bouwsteen ten behoeve van de VHR-opgave

Soorten van de Vogelrichtlijn¹ voor zover betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden

A027 Grote Zilverreiger² *Ardea alba*, niet-broedvogel (Versie oktober 2024)

Deze bouwsteen richt zich op de Grote Zilverreiger in de hoedanigheid van niet-broedvogel. Tot 1984 was deze soort een zeldzaamheid, echter vanaf de eeuwwisseling namen de aantallen spectaculair toe. Niet alleen in grote, waterrijke natuurgebieden en veenweides, maar verspreid door heel Nederland. Deze soort is het talrijkst in oktober, waarna de aantallen dalen en in november-februari een kwart lager liggen. Grote Zilverreigers overnachten binnen 15 km van hun foerageerplek op gemeenschappelijke slaapplekken. Ze zoeken hun voedsel overdag, meestal bewegingloos wachtend in ondiep water of bijvoorbeeld in weilanden. Het dieet in de winter bestaat uit vissen met een lengte van 5 tot 15 cm, kleine zoogdieren zoals muizen en mollen, en incidenteel kleine vogels. De soort reageert snel en massaal op hoge dichtheden van Veldmuizen, waardoor concentraties op slaapplekken kunnen verdubbelen. Bij strenge vorst verplaatsen Grote Zilverreigers naar open water in Zuidwest-Nederland, zoals de Biesbosch. In Nederland komt de ondersoort *Casmerodius albus albus* voor, die behoort tot West-, Centraal-, Zuidoostelijke-Europese/Zwarte zee en Mediterrane flyway-populatie. In Nederland verblijft in de winter ca. 5% van de flyway-populatie.

I. Samenvatting

Landelijk doel³

Vigerend landelijk doel (zie doelendocument, ministerie van LNV 2006) <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 80 vogels (seizoensgemiddelde⁴).</i>	80 vogels (seizoensgemiddelde)
Voorstel nieuw landelijk doel 2050 <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van ten minste 5.500 vogels (seizoensgemiddelde), waarmee een gunstige Staat van Instandhouding wordt behouden.</i>	5.500 vogels (seizoensgemiddelde)
Gunstige Referentiewaarde Populatie <i>Omvang populatie behorende bij de toestand waarin een populatie in ons land in een ecologisch 'gezonde' situatie verkeert (zie Vogel et al. 2021).</i>	5.500 vogels (seizoensgemiddelde)
Huidige populatieomvang <i>Gemiddeld aantal vogels in de periode 2014/15-2019/20 (seizoensgemiddelde).</i>	5.500 vogels (seizoensgemiddelde)

Voorstel voor regionale opgave

Het aantal vogels per regio (provincies en rijkswateren) en de regionale opgaves voor 2050 zijn in tabel 1 weergegeven. Voor de provincies is dit exclusief het aandeel rijkswateren. In deze bouwsteen zijn de rijkswateren gedefinieerd als het voortouwgebied⁵ van Rijkswaterstaat (RWS). Omdat er voor de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave. In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. In de winter komen Grote Zilverreigers in alle regio's voor, met het

¹ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20), zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening (EU) nr. 2019/1010 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 (PB 2019, L 170).

² Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000-gebieden relevant als broedvogel én als niet-broedvogel.

³ Het vigerende landelijke doel is niet zonder meer te vergelijken met het voorgestelde nieuwe landelijke doel. Bij het voorgestelde nieuwe landelijke doel is gebruik gemaakt van sinds 2006 beschikbaar gekomen nieuwe gegevens en informatie, correcties en voortschrijdend inzicht m.b.t. de in Nederland aanwezige vogelpopulaties (zie ook van Kleunen et al. 2017). Daarnaast zijn er verschillen in de systematiek om de landelijke doelen te bepalen (ministerie van LNV 2006, Vogel et al. 2021).

⁴ De som van maandelijks schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

⁵ Natura 2000-gebied waar RWS of een provincie voortouwnemer is. De rol van voortouwnemer is vooral die van eerst verantwoordelijke bij het opstellen van het beheerplan.

grootste aandeel in Zuid-Holland (18%), gevolgd door Friesland (13%), Gelderland (12%) en Flevoland (11%). De overige regio's herbergen alle minder dan 10% van de overwinterende aantallen.

Tabel 1. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. n.b. = niet bepaald. Bij een onzekere trend is geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2050
Zuid-Holland	1.000	18%	sterke toename	1.000
Friesland	680	13%	sterke toename	680
Gelderland	650	12%	sterke toename	650
Noord-Brabant	640	12%	matige toename	640
Overijssel	440	8%	matige toename	440
Utrecht	400	7%	sterke toename	400
rijkswateren	400	7%	n.b.	400
Groningen	350	6%	sterke toename	350
Drenthe	240	4%	sterke toename	240
Noord-Holland	240	4%	sterke toename	240
Limburg	200	4%	sterke toename	200
Flevoland	190	4%	onzeker	190
Zeeland	70	1%	sterke toename	70
Landelijk	5.500	100%	sterke toename	5.500

Prioritering

De Grote Zilverreiger bevindt zich als niet-broedvogel in een gunstige Staat van Instandhouding en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

II. Inhoudelijke onderbouwing van de bouwsteen

1. Staat van Instandhouding (SvI)

De huidige SvI van de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel wordt als ‘gunstig’ beoordeeld:

Verspreidingsgebied	gunstig
Populatie	gunstig
Leefgebied	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig
Staat van Instandhouding	gunstig

Het huidige verspreidingsgebied van de Grote Zilverreiger is sinds de periode rond 1980, de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn, enorm verruimd: ze komen 's winters bijna net zo verspreid voor als Blauwe Reigers (88% vs. 96% van de atlasblokken (5x5 km); de Jong 2018). De populatietrend laat zowel op de lange als de korte termijn een sterke toename zien (tabel 2, figuur 1) en het actuele aantal overwinterende vogels ligt daarmee boven het gemiddelde over de laatste zes seizoenen van 5.500 vogels, wat beschouwd kan worden als de Gunstige Referentiewaarde (GRW) voor de populatie (zie soortspecifieke onderbouwing hieronder en generieke uitleg box 1). In winterseizoen 2019/20 bevond de populatie zich met 6.200 vogels reeds boven de GRW. Het leefgebied is in voldoende omvang en kwaliteit aanwezig, de sterke toename in aantallen op de korte termijn en de afwezigheid van grote knelpunten leiden ertoe dat het toekomstperspectief als ‘gunstig’ wordt beoordeeld. In het doelendocument (ministerie van LNV 2006) werd de SvI ook op alle aspecten als ‘gunstig’ ingeschat.

Nadere onderbouwing GRW⁶

De Grote Zilverreiger overwintert pas sinds 1984 regelmatig in Nederland, daarvoor waren ze een zeldzaamheid. Vanaf 2000 namen de aantallen buiten het broedseizoen spectaculair toe (figuur 1). Ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn rond 1980 waren overwinterende Grote Zilverreigers in Nederland nog zeer schaars. Bij sterk toenemende soorten is het niet mogelijk om de Ecologisch Gunstige Referentie (EGR) te bepalen. Voor de Grote Zilverreiger, een soort waarvoor de carrying capacity nog niet is bereikt, is de GRW daarom gelijk aan het gemiddelde over de laatste zes seizoenen (5.500 vogels, 2014/15-2019/20).

Tabel 2. Informatie over de populatieomvang- en ontwikkelingen die betrokken is bij de beoordeling van de Staat van Instandhouding (SvI).

Aspecten kerngetallen SvI	Periode	Conclusie/output
Huidige populatieomvang	2014/15-2019/20	5.500 vogels (seizoensgemiddelde)
Beoordeling korte termijntrend	2008/09-2019/20	sterke toename (10,6% per jaar)
Beoordeling lange termijntrend	1980/81-2019/20	sterke toename (26,7% per jaar)
Gunstige Referentiewaarde Populatie	Laatste 6 jaar	5.500 vogels (seizoensgemiddelde)

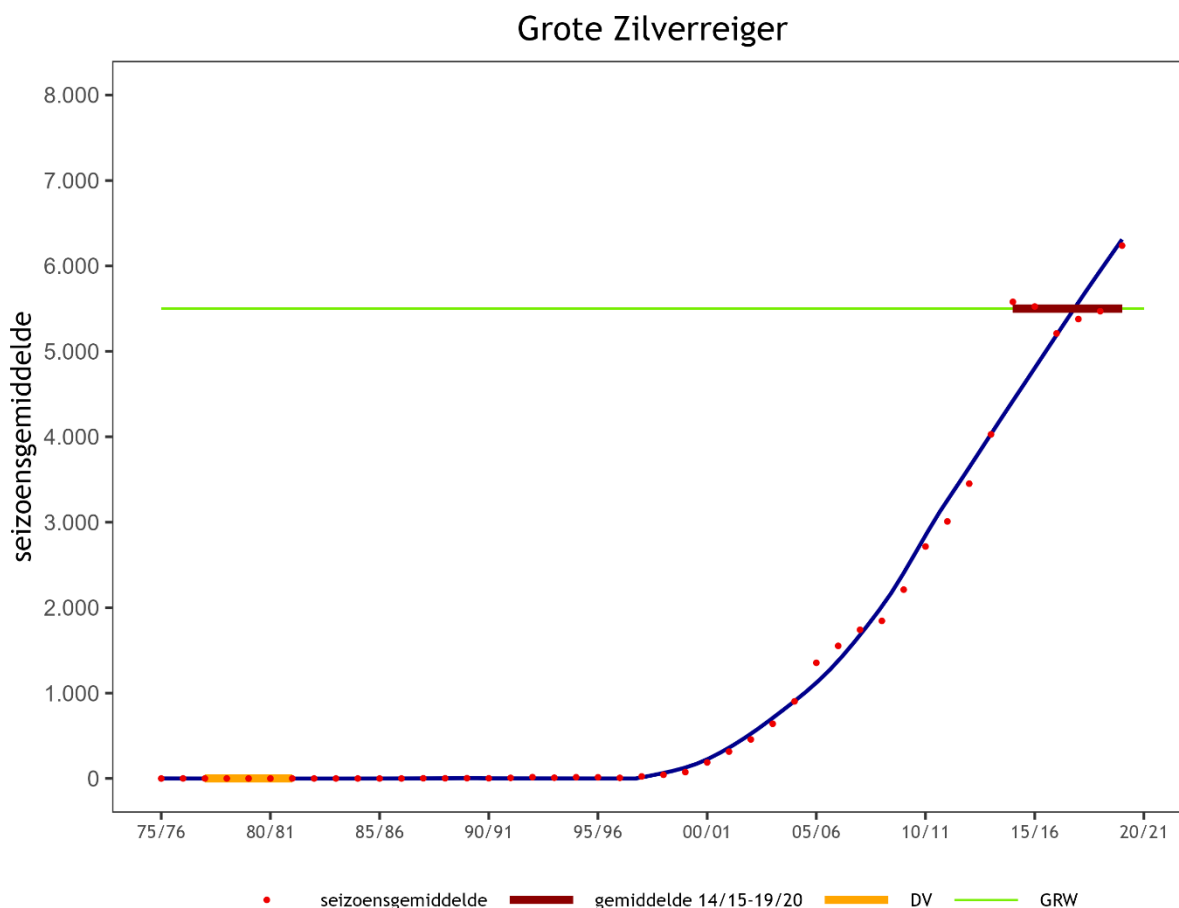
⁶ De te nemen stappen voor het bepalen van de GRW voor niet-broedvogels worden in detail toegelicht in Vogel *et al.* (2021), waarbij het stroomschema in figuur 5.5 (bepaling GRW) wordt gevolgd. Zie ook de generieke uitleg in box 1 van deze bouwsteen.

Box 1. Wat is de GRW en hoe wordt die bepaald voor niet-broedvogels

Bij de methodiek voor het bepalen van de SvI (Vogel *et al.* 2021) is het voor de beoordeling van het aspect populatie nodig om de actuele populatieomvang te vergelijken met een Gunstige Referentiewaarde (GRW, ofwel *Favourable Reference Value* (FRV)). De GRW schetst de populatieomvang in een ecologische toestand van een populatie die gunstig is en is een objectieve, wetenschappelijk onderbouwde waarde. Bij de bepaling worden alleen ornithologisch-ecologische aspecten betrokken. De GRW voor de populatiegrootte is geen doel op zich maar wel een belangrijke pijler voor de bepaling van de vitaliteit van de populatie. Voor een gunstige SvI moeten echter ook andere aspecten (verspreidingsgebied, leefgebied en toekomstperspectief) op orde zijn. Bij het bepalen van de GRW voor de populatie worden voor niet-broedvogels de hierna beschreven uitgangspunten gehanteerd.

- De Vogelrichtlijn bepaalt dat het niveau van de populatie ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (1980), de *Directive Value* (DV), behouden moet blijven. Om te voorkomen dat de DV sterk wordt beïnvloed door piek- of daljaren wordt een gemiddelde over 5 seizoenen aangehouden: de periode 1977/78-1981/82. Wanneer de DV aantoonbaar gunstig is, wordt de GRW gelijk gesteld aan de DV. Er zijn echter gevallen waarbij de periode rondom 1980 aantoonbaar geen gunstige periode is, bijvoorbeeld als gevolg van drukfactoren zoals waterkwaliteit en doorwerking van pesticiden.
- Om te bepalen in hoeverre de DV een populatieomvang op een gunstig niveau weerspiegelt wordt deze vergeleken met de *Ecologisch Gunstige Referentie* (EGR). De EGR weerspiegelt net als bij broedvogels de gemiddelde populatieomvang in een periode waarin de ecologische omstandigheden voor de soort relatief gunstig waren. Deze gunstige referentieperiode varieert per 'voedsel-habitatgilde', soorten die overeenkomstige eisen stellen aan hun leefgebied (zie tabel 5.2 in Vogel *et al.* 2021). Wanneer de EGR op een hoger niveau dan de DV ligt, dan geldt de EGR als GRW; de DV zal dan een ongunstige of minder gunstige situatie weerspiegelen. Als GRW geldt dus de DV *tenzij* de EGR hoger is.
- Wanneer de GRW wordt gebaseerd op een EGR die beïnvloed is door een ontwikkeling vóór de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn die het leefgebied van een soort onomkeerbaar heeft verkleind, dan is de GRW naar beneden bijgesteld. Daarvan is sprake bij enkele soorten die in belangrijke mate gebruik maken van het Zuidwestelijke Deltagebied. Door de Deltawerken is foerageergebied definitief verloren gegaan en per relevante soort is dit in mindering gebracht op de GRW.
- In sommige gevallen kan de EGR niet worden bepaald, bijvoorbeeld omdat de soort sterk toeneemt (>1% per jaar). Dit is o.a. het geval bij soorten die zich recent gevestigd hebben. Dan is de GRW bepaald op het gemiddelde van de periode 2014/15-2019/20.

Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar Vogel *et al.* (2021).

Figuur 1. Overzicht van de waarden waarmee de ‘Gunstige Referentiewaarde’ (GRW) voor de populatie van de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel is bepaald. Weergegeven is het globale populatieverloop op basis van de aantallen (seizoensgemiddelde, rode punten). Dit populatieverloop is weergegeven met een donkerblauwe solide lijn. Relevante waarden zijn aangeduid met gekleurde horizontale balkjes: Directive Value (DV, 1977/78-1981/82, oranje) en populatieomvang in de periode 2014/15-2019/20 (donkerrood). De GRW zelf is weergegeven als lichtgroene horizontale lijn. Voor een verdere toelichting over de methodiek wordt verwezen naar box 1 en Vogel et al. (2021).

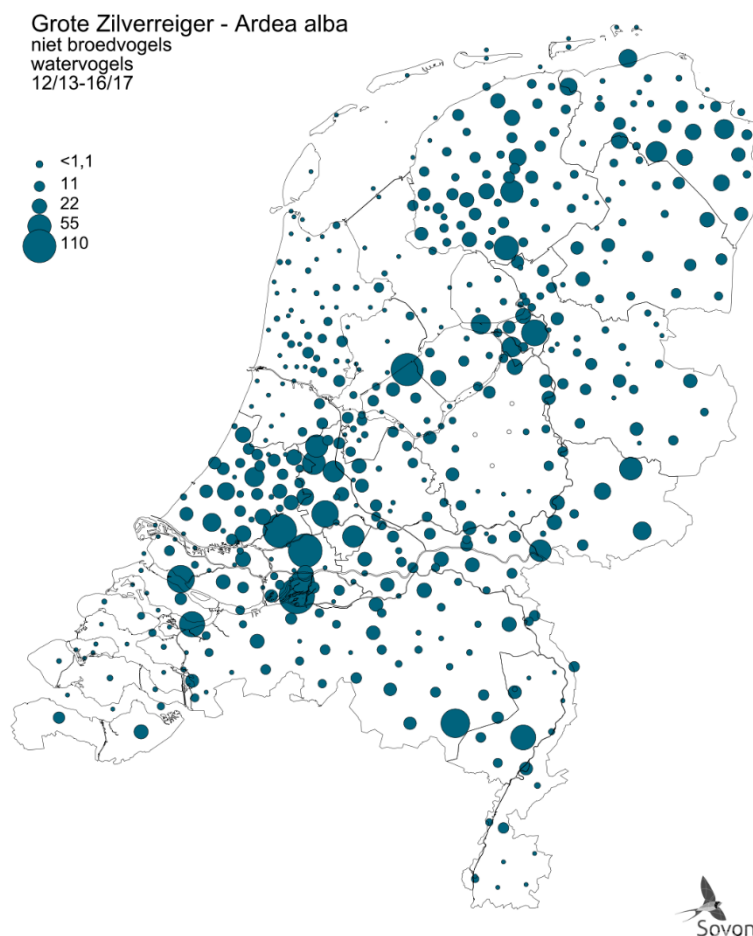
2. Landelijke opgave bij een gunstige Staat van Instandhouding (GSvI)

De populatieomvang overeenkomstig de GSvI komt uit op een seizoensgemiddelde van 5.500 vogels, overeenkomstig het gemiddelde over de periode 2014/15-2019/20. Ook uitgaande van de sterk toenemende korte termijn-trend (elk seizoen gemiddeld 10,6% erbij) betekent dit dat de populatie in een GSvI verkeert. Er resteert dus geen opgave om het landelijk doel te halen.

III. Haalbaarheid

1. Beoordeling landelijke opgave

Tot 1984 waren overwinterende Grote Zilverreigers in Nederland een zeldzaamheid. In de jaren negentig werden enkele tientallen vogels waargenomen buiten de Oostvaardersplassen. Vanaf 2000 namen de aantallen buiten het broedseizoen spectaculair toe (figuur 1). Relatief koude winters (2008/09-2011/12) zorgden niet voor een afname van de aantallen, maar wel enige herverdeling binnen het land, met bijvoorbeeld een sterker accent op West-Nederland, met name de Biesbosch. Waar de soort zich eerst ophield in grote, waterrijke natuurgebieden en veenweides, is deze momenteel door heel Nederland te vinden (figuur 2), ook in open agrarisch gebieden en moeraslandschappen, alsmede in het rivierengebied en in nieuwe moerasnatuur. De soort mijdt zelfs de zoute gebieden niet, maar het voorkomen aldaar is vrijwel beperkt tot de vastelandskwelders en hij is schaars op de centrale Waddeneilanden. De hoogste dichtheden zijn te vinden in de veenweides van Friesland, de Kop van Overijssel, Flevoland, Arnhem-Eemland en Zuid-Holland (de Jong 2018).

Figuur 2. Verspreiding van de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel in de periode 2012/13 - 2016/17. Weergegeven is het gemiddelde seizoensgemiddelde (vogels) per hoofdgebied (cluster van telgebieden) (Sovon 2022).

2. Knelpunten en maatregelen

Knelpunten

Op dit moment zijn er op landelijk niveau geen belangrijke knelpunten die het behoud van de GSvI van de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel in de weg staan. De onderstaande analyse richt zich dan ook op behoud van de gunstige situatie.

Beheer en herstel-/verbetermaatregelen

- Vanaf 1995 wordt het grazige gebied van de Oostvaardersplassen jaarrond begraasd door Heckrunderen, Konikpaarden en Edelherten. Deze grote herbivoren zorgen voor de aanwezigheid en het behoud van graslanden, welke in combinatie met de reeds gegraven poelen aldaar, zorgen voor goede voedselvoorziening voor Grote Zilverreigers. Een deel van de poelen raakt in het winterhalfjaar verbonden met bestaande sloten, waardoor ze bevolkt worden met Stekelbaarzen. Door deze periodieke connectiviteit en het wegvangen van vis bij lage waterstanden ontstaan pionierssituaties met visverjonging (Provincie Flevoland 2015), waar de Grote Zilverreiger van kan profiteren.
- De Grote Zilverreiger is een zichtjager, waarbij ze overdag vaak bewegingloos wachten in ondiep water. Door begrazing van Grauwe Ganzen in de Oostvaardersplassen ontstaat slibopwerveling in het water met als gevolg dat er een verschuiving van helder naar troebel water optreedt (Provincie Flevoland 2015). Verwijderen van dit slib is belangrijk voor het creëren van goed waterdoorzicht voor de vangbaarheid van prooi voor de Grote Zilverreiger.
- De Grote Zilverreiger vertoont buiten het broedseizoen een gemiddelde verstoringgevoeligheid. In de voedselgebieden en op rustplaatsen is de soort schuw, hij laat zich snel verjagen bij nadering van mensen (al vanaf een afstand van 200-300 m). De gemeenschappelijke slaapplekken bevinden zich vaak in voor mensen moeilijk bereikbare bomenpartijen langs water en/of (riet)struweel met ondiep water om te drinken. Soms vliegen Grote Zilverreigers daar laat in de schemering naar toe om de

kans op verstoring te verkleinen. Ondanks dat Grote Zilverreigers vaak op plekken slapen die moeilijk toegankelijk zijn, is het belangrijk dat de rust in deze gebieden gewaarborgd wordt.

- Maatregelen om aanvaringen met hoogspanningsleidingen te voorkomen (indien relevant). De soort wordt als kwetsbaar beschouwd hiervoor (Buij *et al.* 2018).

Regionale verschillen

Grote Zilverreigers komen buiten het broedseizoen in heel Nederland voor, alleen in zoute gebieden is het voorkomen vrijwel beperkt tot de vastelandskwelders en hij is schaars op de centrale Waddeneilanden. Bij strenge vorst en sneeuw verplaatsen Grote Zilverreigers zich meer naar open water in Zuidwest-Nederland, met name de Biesbosch.

Relevante ontwikkelingen op het vlak van beleid en beheer

In veel natuurontwikkelingsgebieden binnen het Natura 2000-netwerk en op gronden die behoren tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN) wordt gestuurd op ontwikkeling van natte natuur. Dit gebeurt op grotere schaal onder andere via de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Een project met perspectieven voor de Grote Zilverreiger is o.a. Oostvaardersoever. Door de aanleg van natte verbindingen van het Markermeer naar de Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen krijgt het gebied er een voedselrijk ondiepwatergebied bij. Door het creëren van deze ondiepe zone krijgt de biodiversiteit in het Markermeer een impuls, wat de uitwisseling van vis tussen de Oostvaardersplassen en het Markermeer ondersteunt. Ook wordt gezocht naar functionele verbindingen tussen de binnendijkse plassen en het Markermeer voor een betere uitwisseling van water en voedingsstoffen en wordt vismigratie mogelijk. In het project Marker Wadden worden twee extra eilanden aangelegd om nieuw leefgebied te realiseren. Dit zal de natuurverbinding tussen Trintelzand en straks de Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen verbeteren.

Ontwikkelingen op biogeografische schaal

In Nederland komt de ondersoort *Ardea alba alba* voor, die behoort tot West-, Centraal-, Zuidoostelijke-Europese/Zwarte zee en Mediterrane flyway-populatie, waarvan in Nederland in de winter ca. 5% van de populatie verblijft. Deze flyway-populatie omvatte in de periode 2007-2019 naar schatting tussen 120.000-180.000 vogels, en nam in de periode 2009-2018 toe (Wetlands International 2022). Overwinterende Grote Zilverreigers zijn overal in de Europese Unie toegenomen. De Grote Zilverreiger is wereldwijd gecategoriseerd als een soort van 'Least Concern' in de IUCN Rode Lijst (Birdlife International 2021).

Kennisleemtes

Er zijn op dit moment geen kennisleemtes die het behouden van de GSvI in de weg staan.

Beoordeling haalbaarheid populatieomvang in 2050

Op dit moment bevindt de Grote Zilverreiger zich als niet-broedvogel in een GSvI en het toekomstperspectief is 'gunstig'. In samenhang met de sterke populatiegroei kan behoud van de Gunstige Referentiewaarde Populatie van 5.500 vogels (seizoensgemiddelde) als haalbaar worden beoordeeld voor 2050.

3. Advies landelijk doel

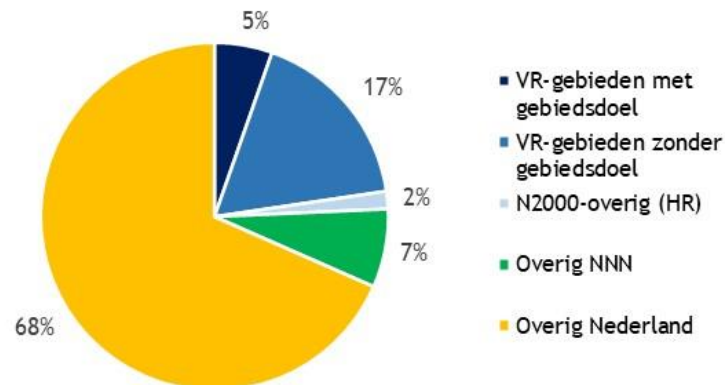
De populatieomvang bij een GSvI bedraagt 5.500 vogels (seizoensgemiddelde). De populatieomvang van 5.600 vogels (seizoensgemiddelde) die momenteel in Nederland aanwezig is, ligt hier boven. De korte termijntrend is positief en het toekomstperspectief is als 'gunstig' beoordeeld. Het advies is daarom om het landelijke doel voor 2050 op 5.500 vogels (seizoensgemiddelde) te stellen, overeenkomstig de omvang waarbij de soort duurzaam in het leefgebied kan voortbestaan.

IV. Regionale opgave

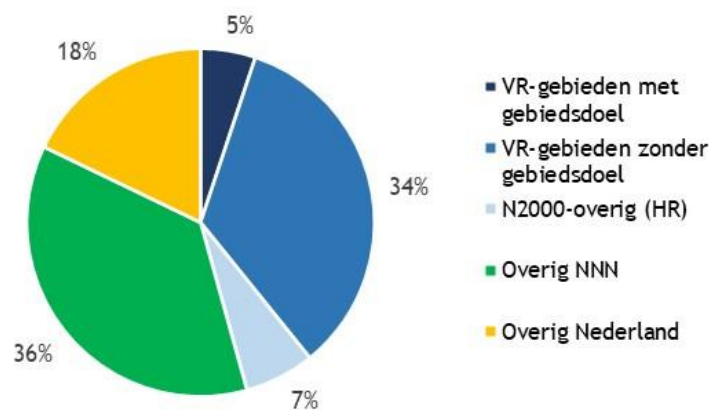
1. Actueel voorkomen

In de afgelopen zes seizoenen foerageerde bijna 70% van de bij ons overwinterende Grote Zilverreigers in 'overig Nederland' en 17% in vogelrichtlijngebieden zonder gebiedsdoel (figuur 3). De rest van de populatie foerageerde in 'overig NNN', vogelrichtlijngebieden met gebiedsdoel en overige Natura 2000-

gebieden. De verdeling is anders als er naar de slaappleatsen wordt gekeken. Slaappleatsen van Grote Zilverreigers bevonden zich de afgelopen zes jaar met name in 'overig NNN', vogelrichtlijngebieden zonder gebiedsdoel en 'overig Nederland' (figuur 4).

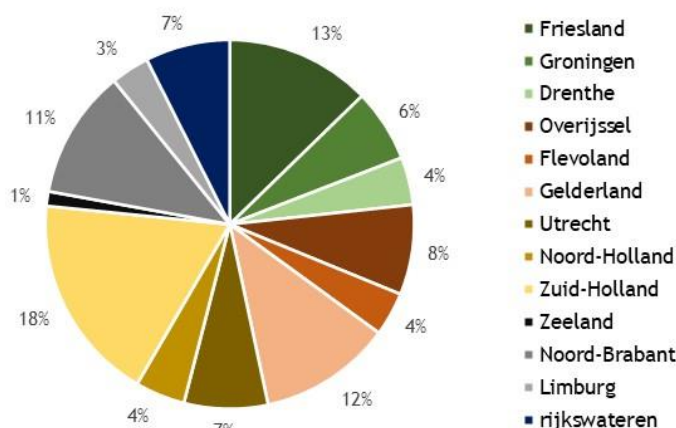

Figuur 3. Aanwezigheid in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20, op basis van seizoensgemiddelde) in onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel voor de **foerageerfunctie** voor de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel, de overige vogelrichtlijngebieden, overige Natura 2000-gebieden (habitatrichtlijngebieden), overig Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig Nederland (buiten N2000/NNN).

Figuur 4. Aanwezigheid in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20, op basis van seizoensmaxima) in onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel voor de **slaappleatsfunctie** voor de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel, de overige vogelrichtlijngebieden, overige Natura 2000-gebieden (habitatrichtlijngebieden), overig Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig Nederland (buiten N2000/NNN).

In figuur 5 wordt de verdeling gepresenteerd over de provincies en de rijkswateren. Het provincie-aandeel is exclusief rijkswateren, de aantallen in het rivierengebied worden wel aan de provincies toegekend. Voor deze indeling is gekozen omdat provincies en RWS (rijkswateren) de voortouwnemers voor de beheerplannen zijn. Grote Zilverreigers overwinteren in alle regio's. De provincies Zuid-Holland, Friesland, Gelderland en Noord-Brabant herbergen meer dan 10% van de overwinterende populatie.

Figuur 5. Aanwezigheid van de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20) per provincie (exclusief rijkswateren) en in de rijkswateren. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS.

De belangrijkste gebieden met een slaappleaatsfunctie voor de Grote Zilverreiger zijn de Veluwerandmeren en de Biesbosch (tabel 3). De Biesbosch vormt samen met de Rijntakken ook belangrijke foerageergebieden voor deze soort.

Tabel 3. De belangrijkste gebieden voor de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel in de winterseizoenen 2014/15-2019/20. Het procentueel aandeel in de Nederlandse winterpopulatie is indicatief weergegeven (afgezet tegen landelijk seizoensgemiddelde of -maximum). Functie(s) van het gebied: f (foerageren), s (slapen). Type berekening (waarde): g = seizoensgemiddelde, m = seizoensmaximum. VR* = (mede) onder de Vogelrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied met een instandhoudingsdoel voor de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel, HR = in het kader van de Habitatrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied (indien >5%), NNN = Natuurnetwerk Nederland (indien >5%), overig = overig Nederland, rw = rijkswateren (voortouwnemer RWS), IHD = huidig instandhoudingsdoel, - = geen IHD.

Gebied	Status	Regio	Functie (waarde)	Huidige populatie	Aandeel in NL	IHD (vogels)
Veluwerandmeren	VR*/HR	rw	s (m)	493	5%	40
Biesbosch	VR*/HR	NB	s (m)	379	4%	60
Rijntakken	VR/HR	Gl	f (g)	157	3%	-
Biesbosch	VR*/HR	NB	f (g)	145	3%	10
Nieuwkoopse Plassen & De Haack	VR*/HR	ZH	s (m)	220	2%	60
Deelen	VR*	Fr	s (m)	171	2%	40
Gronings-Drentse Veenkoloniën	NNN/overig	Gr/Dr	f (g)	133	2%	-
Krimpenerwaard	NNN/overig	ZH	f (g)	131	2%	-
Alblasserwaard	overig	ZH/Ut	f (g)	99	2%	-
Oostvaardersplassen	VR*	Fl	f (g)	98	2%	30
Polders Ronde Hoep en Groot-Mijdrecht	NNN/overig	NH/Ut	f (g)	95	2%	-

2. Advies voor regionale opgave voor 2050

Het voorgestelde landelijke doel voor 2050 vormt het uitgangspunt voor de regionale opgaves. De opgave wordt verdeeld naar rato van het aandeel van de regio in de landelijke populatie, tenzij er redenen zijn om daar gemotiveerd van af te wijken. Dat kan door verschillen in regionale trends (makkelijker te realiseren in regio's waar de soort het beter doet), verschil in areaal potentieel leefgebied en/of de nabijheid van bronpopulaties voor herstel. Bij de Grote Zilverreiger is er geen reden om af te wijken van de verdeling op basis van het huidige regioaandeel in het landelijke totaal. Omdat er voor de Grote Zilverreiger geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave (tabel 4). In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. In de winter komen Grote Zilverreigers in alle regio's voor, met het grootste aandeel in Zuid-Holland (18%), gevolgd door Friesland (13%), Gelderland (12%) en Flevoland (11%). De overige regio's herbergen alle minder dan 10% van de overwinterende aantallen.

Tabel 4. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. n.b. = niet bepaald. Bij een onzekere trend is geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2050
Zuid-Holland	1.000	18%	sterke toename	1.000
Friesland	680	13%	sterke toename	680
Gelderland	650	12%	sterke toename	650
Noord-Brabant	640	12%	matige toename	640
Overijssel	440	8%	matige toename	440
Utrecht	400	7%	sterke toename	400
rijkswateren	400	7%	n.b.	400
Groningen	350	6%	sterke toename	350
Drenthe	240	4%	sterke toename	240
Noord-Holland	240	4%	sterke toename	240
Limburg	200	4%	sterke toename	200
Flevoland	190	4%	onzeker	190
Zeeland	70	1%	sterke toename	70
Landelijk	5.500	100%	sterke toename	5.500

V. Prioritering

De Grote Zilverreiger bevindt zich als niet-broedvogel in een GSvI en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

Literatuur

- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2021. European Red List of Birds. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- BUIJ R., JONGBLOED S., VAN DER JEUGD H., KLOP E., LAGERVELD S., LIMPENS H., MEEUWSEN H., OTTBURG F., SCHIPPERS P., TAMIS J., VERBOOM J., VAN DER WAL T., WEGMAN R., WINTER E. & SCHOTMAN A. 2018. Kwetsbare soorten voor energie-infrastructuur in Nederland; Overzicht van effecten van hernieuwbare energie-infrastructuur en hoogspanningsleidingen op de kwetsbaarste soorten vogels, vleermuizen, zeezoogdieren en vissen, en oplossingsrichtingen voor een natuurinclusieve energietransitie. Wageningen Environmental Research Rapport 2883.
- DE JONG A. 2018. Grote Zilverreiger *Ardea alba*. Pp. 184-185 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- VAN KLEUNEN A., VAN ROOMEN M., JANSSEN J.A.M., KUITERS A.T., VAN WINDEN E., BOELE A., SCHMIDT A.M. & VAN VREESWIJK T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- KRIJGSVELD K.L., SMITS R.R. & VAN DER WINDEN J.R. 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. Rapport nr. 08-173. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- MINISTERIE VAN LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- PROVINCIE FLEVOLAND. 2015. Natura 2000-beheerplan Oostvaardersplassen (78).
- VOGEL R., FOPPEN R., VAN DEN BREMER L., VAN TURNHOUT C.A.M. & VAN ROOMEN M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Geraadpleegde websites

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2022. Grote Zilverreiger. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/1210>
Geraadpleegd op 22/02/2022.

WETLANDS INTERNATIONAL. 2022. Waterbird Population Estimates. <http://wpe.wetlands.org/>.
Geraadpleegd op 09/03/2022.